

Практична робота КР 3.1

Тема: Порівняльний аналіз структури ціни в різних галузях промисловості

Мета роботи: Сформувати у студентів розуміння структури ціни промислової продукції та її галузевих особливостей. Навчити аналізувати складові ціни, порівнювати їх у різних секторах промисловості, виявляти ключові чинники, що впливають на формування ціни, та робити висновки щодо ефективності витратної політики підприємств.

Теоретичні відомості:

Ціна продукції в промисловості є результатом складного процесу, що включає економічні розрахунки, стратегічні рішення та врахування ринкових умов. Вона формується на основі витрат підприємства, очікуваного прибутку, конкурентного середовища та галузевої специфіки. Структура ціни – це деталізований розподіл її складових, який дозволяє оцінити ефективність виробництва, управління та збуту.

Порівняльний аналіз структури ціни в різних галузях промисловості дозволяє виявити особливості витратної моделі, визначити пріоритетні статті витрат, а також оцінити вплив технологічного рівня, ринкової кон'юнктури та державного регулювання на ціноутворення.

Основні складові структури ціни

Структура ціни зазвичай включає такі елементи:

1. **Пряма собівартість**
 - Сировина і матеріали
 - Основна заробітна плата
 - Відрахування на соціальні заходи
2. **Загальновиробничі витрати**
 - Амортизація
 - Енергоносії
 - Обслуговування обладнання
 - Зарплата допоміжного персоналу
3. **Адміністративні витрати**
 - Управлінський персонал
 - Оренда офісу
 - Послуги зв'язку
 - Канцелярські витрати
4. **Витрати на збут**
 - Транспорт
 - Упаковка
 - Реклама

- Комісійні

5. Прибуток

- Планова рентабельність, яка залежить від галузі, стратегії підприємства та ринкових умов

6. Податки та збори

- ПДВ, акцизи, мита (за потреби)

Галузеві особливості структури ціни

1. Харчова промисловість

- Висока частка витрат на сировину (до 60–70%)
- Низька капіталомісткість
- Витрати на збут можуть бути значними через логістику та короткий термін зберігання
- Рентабельність зазвичай невисока (10–15%)

2. Машинобудування

- Висока частка витрат на комплектуючі та загальновиробничі витрати
- Значні адміністративні витрати через складність управління
- Висока рентабельність (20–30%) при індивідуальному ціноутворенні

- Тривалий виробничий цикл

3. Хімічна промисловість

- Витрати на енергоносії можуть становити до 25–30%
- Високі витрати на безпеку, екологію, ліцензування
- Сировина часто імпортна, залежна від валютного курсу
- Рентабельність варіюється залежно від сегменту (від 15% до 35%)

4. Металургія

- Висока частка витрат на енергію та сировину
- Значна залежність від світових котирувань
- Витрати на збут включають логістику великих обсягів
- Рентабельність нестабільна, залежить від кон'юнктури

5. Фармацевтика

- Високі адміністративні витрати (дослідження, сертифікація)
- Низька частка прямих виробничих витрат
- Висока рентабельність (до 40%)
- Ціноутворення часто регулюється державою

Порівняльний аналіз: методика

Для проведення порівняльного аналізу структури ціни доцільно:

1. **Зібрати дані** про витрати підприємств у різних галузях (у відсотках або абсолютних значеннях)
2. **Стандартизувати показники** – наприклад, на одиницю продукції або на 1000 грн собівартості
3. **Побудувати таблицю або діаграму** для візуального порівняння
4. **Визначити домінуючі статті витрат** у кожній галузі

5. **Оцінити рентабельність** та її вплив на кінцеву ціну
6. **Зробити висновки** щодо ефективності витратної структури та потенціалу для оптимізації

Приклад порівняння (умовні дані)

Стаття витрат	Харчова промисловість (%)	Машинобудування (%)
Сировина і матеріали	65	35
Заробітна плата	15	25
Загальновиробничі	5	20
Адміністративні	5	10
Збут	8	5
Прибуток	2	5

Висновок: У харчовій промисловості домінують витрати на сировину, тоді як у машинобудуванні – на виробництво та управління. Це зумовлює різні підходи до ціноутворення та різну гнучкість у зміні ціни.

Практичне значення аналізу

- **Оптимізація витрат:** дозволяє виявити неефективні статті витрат
- **Формування цінової стратегії:** на основі галузевих стандартів
- **Планування бюджету:** точне прогнозування витрат і доходів
- **Конкурентний аналіз:** розуміння позиції підприємства на ринку

Порівняльний аналіз структури ціни – це важливий інструмент для оцінки ефективності виробництва, управління витратами та формування цінової політики. Він дозволяє враховувати галузеву специфіку, адаптувати стратегії до ринкових умов і приймати обґрунтовані управлінські рішення. Для студентів це – можливість навчитися бачити глибину економічних процесів, що лежать за простою цифрою «ціна».

Варіанти задач для самостійного опрацювання

1. Порівняйте структуру ціни на продукцію у підприємствах легкої промисловості та фармацевтики. Вихідні дані: витрати на сировину, зарплату, загальновиробничі витрати, рентабельність – задані окремо.
2. Підприємство А (металургія) має собівартість 1800 грн, рентабельність – 18%. Підприємство В (харчова промисловість) – собівартість 900 грн, рентабельність – 20%. Порівняйте структуру ціни.
3. Порівняйте витрати на збут і адміністративні витрати у підприємствах хімічної та текстильної галузей. Визначте, як це впливає на кінцеву ціну.
4. Підприємство А (машинобудування): сировина – 1000 грн, зарплата – 700 грн, рентабельність – 22%. Підприємство В (будівельна галузь): сировина – 600 грн, зарплата – 400 грн, рентабельність – 20%. Проведіть аналіз.
5. Порівняйте структуру ціни у підприємствах, що працюють у деревообробній та електронній галузях. Вихідні дані: собівартість, рентабельність, витрати на збут.
6. Підприємство А (фармацевтика): собівартість – 1500 грн, рентабельність – 30%. Підприємство В (харчова промисловість): собівартість – 800 грн, рентабельність – 18%. Зробіть висновки щодо галузевої специфіки.
7. Порівняйте вплив енергоносіїв на структуру ціни у підприємствах металургії та хімії. Частка енергії – 25% і 20% відповідно. Розрахуйте зміну ціни при зростанні енерговитрат на 15%.
8. Підприємство А (текстиль): сировина – 400 грн, зарплата – 300 грн, рентабельність – 17%. Підприємство В (машинобудування): сировина – 900 грн, зарплата – 600 грн, рентабельність – 25%. Порівняйте структуру ціни.
9. Порівняйте вплив адміністративних витрат на структуру ціни у підприємствах фармацевтики та електроніки. Визначте, яка галузь має більшу частку управлінських витрат.
10. Підприємство А (будівництво): собівартість – 1300 грн, рентабельність – 20%. Підприємство В (харчова промисловість): собівартість – 850 грн, рентабельність – 18%. Проведіть порівняльний аналіз ціни реалізації.